

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נא.

עין משפט נר מצוה

ספא א מיי פייג מהל
מקריה הל' ב סמג
לחון קט טושיע ח"מ ס'
רמ ספיי כג:
ע ב מיי ס פייג הל' א
סמג ס טושיע ח"מ
ספיי א וטפי' ג:
עא ג מיי ס הל' ב סמג
טושיע ס ספיי
ד:
עב ד מיי ס פייג הל'
ג ועיי ס טושיע ס ספיי
כא:
עג ה מיי פייג מהל
אשוח הל' ט ופיי'
ס הל' ט י' סמג עשין
מת טושיע ח"מ ס' ל' ט
ספיי ה וס' סט ספיי ו:

מוסף רש"י

על מנת שאין לך עלי
אונאה. על מנת שאין
לך עליו אונאה אמרו
לך חסד זה רב אמר
יש עליו אונאה.
דמנה על של מוכר
הוא אל מוט (בחובות
טז). על מנת שאין
לך עליו שאר מוט,
ועונה. משמע, הרי זו
מקודשת ותנאו בטל.
לחן אלס ממנה על
מה שכמו כמורה וחי
קדושי המשע משע
והמלי כמלן דלמיה,
דמנשה בלא ממלי דמי
(רשב"ם בב' בקב.) בדבר
שבממון. שאר וכות
(בחובות נז) נעמן למחלה
הוא ועל קיים אלל עונה
למחלה דנפלא הוא לא
למחלה למחלה (קדושי
יט) ענת משמע מלווה
הוא ולמחלה דנפלא הוא
(רשב"ם בב' בקב.) תנאו
קיים. קדושי קדושי ויש
לה עליו עונה אלל על שאר
וכסות (סו).

רבינו הנגאל

אמר רב תגר ספסר שנינו
נביא כוונתו ר' יהודה
אומר תגר אין לו אונאה
מפני שהוא בקי. פי' אמרי
ידע ומחל משום דאיתרמי
ליה וזינתא אחריתי ובעי
למיומב: מתני' אחד
הלוקח ואחד המוכר יש
לחן אונאה. ת"ר וכי
המוכר ממכר לעמיתו או
קנה מיד עמיתו. וכי
תמכרו ממכר אל תנוו אין
לי אלא המתנה לוקח
תנאה מוכר מנן חיל'
או קנה ואיצטרך וכו'
ופשוטה היא. מי שהוטל
עליו ידו על העליונה כו'
איתמר על מנת שאין לך
עלי אונאה רב אמר יש
לו עליו אונאה ושמואל
אמר אין לו עליו אונאה.
לימא רב דאמר כו' מאיר
דסבר כל המתנה על מה
שכתוב בתורה תנאו בטל.
ושמואל דאמר כו' יהודה
דבדר שבממון תנאו
קיים. דרנאי האומר לאשה
היה את מקודשת לי על
מנת שאין לך על שאר
על כן לא אמר ר'

והתנן בשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר. פירוט לפסוקי
מר' יהודה דלמר תגר אין לו אונאה כשמכר בזול לפי
שהוא בקי ואחולי אחיל ליה והאי דזבני הכי משום דאתרמי ליה
וזינתא אחריתי כדלמרי' בסמוך והשתא פריך דע"כ מיידי
זהדיוט מוכר ומחיל לל שייך
אלל כמוכר ואת' ומני' דמיידי
זהדיוט שמוכר זיוקר ונתאנה
לוקח דילמא מיידי זהדיוט שמכר
בזול ונתאנה דהשתא הוי דומילא דמגר
וי'ל דלונאה משמע בכל ענין
זין שהוא מאנה זין שהוא מתאנה:
הכא

כך אמר ליה הא שהאי לי יותר מכדי שאררה לתגר או לקרובי שדריה לקמיה
דרב נחמן א"ל לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר מאי טעמא
לוקח מקחו בידו כל היכא דאזיל מחוי ליה ואמרי ליה אי טעה אי לא טעה
מוכר דלא נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה וזינתא כוזביתה וידע אי
טעה (ה) ואי לא טעה ההוא גברא דהוה נקט ורשכי לזבני קרי שיתא ושויה
חמשא ואי הוה יחבי ליה חמשא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר
אי יהיבנא ליה חמשא ופלגא הויה מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא
אתא לקמיה דרבא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל
הבית אין לו עליו אונאה ההוא גברא דהוה נקט כיפי לזבני קרי שיתן ושויה
חמשיין ואי הוה יחבי ליה חמשיין וחמשא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר
אי יהיבנא ליה חמשיין וחמשא הויה מחילה אתן ליה שיתן ואתבעיה לדינא
אתא לקמיה דרב חסדא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מן
בעל הבית אין לו עליו אונאה א"ל רב דימי י"ש וכן אמר רבי אלעזר ישר
והא אגן תגן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר מאן הדיוט לאו בעל
הבית אמר ר' חסדא בצדרייתא אבל מאני תשמישתיה דיקרי עליה לא
מזבין להו אי לאו בדמי יתירי: מתני' אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן
אונאה בשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר ורבי יהודה אומר אין אונאה
לתגר מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי
מה שאניתי: גמ' מנהני מילי דת"ר יוכי תמכרו מוכר לעמיתך אל
תנוו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר או קנה
אל תנוו ואיצטרך למכתב לוקח ואיצטרך למכתב מוכר דאי כתב רחמנא
מוכר משום דקים ליה בזבניתיה אבל לוקח דלא קים ליה בזבניתיה אימא
לא אזהריה רחמנא בלא תנוו ואי כתב רחמנא לוקח משום דקא קני דאמרי
אינשי וזבנית קנית אבל מוכר דאבודי קא מוכיד דאמרי אינשי וזבין אובדי
אימא לא אזהריה רחמנא בלא תנוו צריכא: רבי יהודה אומר אין אונאה
לתגר: משום שהוא תגר אין לו אונאה אמר רב נחמן אמר רב בתגר ספסר
שנו מאי טעמא מידע ידע וזבניתיה כמה שויה ואחולי אחיל גביה והאי
דוכנא הכי משום דאתרמיא ליה וזינתא אחריתי והשתא מיהא קא הדר
ביה רב אשי אמר מאי אין לתגר אונאה אינו בתורת אונאה שאפילו פחות
מכדי אונאה חוזר תנאי כוונתיה דרב נחמן רבי יהודה אומר תגר אין לו
אונאה מפני שהוא בקי: מי שהוטל עליו ידו על העליונה וכו': מני מתניתין
לא רבי נתן ולא רבי יהודה הנשיא אי רבי נתן מתניתין קתני רצה וברייתא
לא קתני רצה אי רבי יהודה הנשיא מתניתין קתני לוקח ברייתא קתני
"מוכר (ס'מ"ז ב ר"ש) אמר רבי אלעזר אונאה זו איני יודע מי שנאה רבה
אמר לעולם רבי נתן היא ותני נמי בברייתא רצה רבא אמר לעולם ר' יהודה
הנשיא היא ומאי דשייר במתניתין קא מפרש בברייתא אמר רב אשי דיקא
נמי דקתני אחד הלוקח ואחד המוכר ומפרש ליה ללוקח שמע מונה שיוריה
שייריה למוכר שמע מונה איתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך
עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה לימא רב דאמר כרבי מאיר
ושמואל דאמר כרבי יהודה רתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי
שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר"מ רבי יהודה אומר ה"בדר שבממון תנאו
קיים אמר לך רב אונאה אפי' לר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דידעה וקא מחלה
אבל

משום הכי חזרו. שהם היו מוכרין ואין נהנין בהכחשת זמן
החזרה דר' טרפון שהרי אפי' לרצנן לעולם חזרים: אמאי חזרו.
לדידהו נמי מהני הרחבת זמן החזרה דאי טעו אינוו נהדרו כהו:
ורש"י. קארי משז שקורין צינדיל"ש: קרי שישא. שאל צדמניהס
ששה וזוים: משעל בנים. מכשטיין
וכלי תשמעו שלו חציצין עליו ואינו
מוכרן אלל זיוקר והוה ליה כמפרש
יודע אני שיש זו אונאה דלמרינן
לקמן אין לו עליו אונאה כך מלמתי
בשאלות דרב אחאי (פ' בהר ס'
ק"ג): כיפי. זומים: הוי מחילה.
לאלתר דהוה ליה פחות משמות:
ואתעביה דניגא. כדכי שיראה לתגר:
כדרייתא. כדכי קנבוס העומדים
לימכר: מתני' ר' יהודה אומר
אין אונאה לתגר. לקמיה מפרש לה:
מי שהוטל עליו. מי שנתאנה: סן
לי מעותי. אס נתאנה לוקח: גמ'
דאי רכז רחמנא מוכר. שהוא מוחזר
בזל מוטו: דקים ליה בזבניתיה. כמה
נכז בה וזבנידו הוה עושה: זכנס
קניס. אס לקחת חפץ המתקיים
שכר הוה אללך שלא הולאת המעות
ציילאה והרי הוה מתקיים לך: זבין
אובדי. מוכרת חפץ שלך הרי אתה
נכסד שיכלו המעות ציילאה: ספסר.
קונה ומוכר מיד תמיד: מידע ידע
וזניתיה כמה שויה. שהרי לא שהה
זין קנייתיה למכירתה: שאפי' פחות
מכדי אונאה חוזר. אס נתאנה דמיו
תלוין כקן ותקנו לו שיחזור: פניא
נוסויה דרב נחמן. דאפי' כדכי אונאה
אינו חוזר זו ואין מחזירין לו אונאה
מתלי טעמא מפני שהוא בקי כגון
ספסר: כדכי רבא. לידו על העליונה:
ברייתא. כדכי נקט. לא קתני רבא.
אלל על כרחו קנה ומחזיר לו
אונאה: משני' קסני לוקח. היכא
דנתאנה לוקח קתני לידו על העליונה
דקתני סן לי מעותי: כרייתא.
כר' יהודה הנשיא: קסני מוכר.
היכא דנתאנה מוכר הוה לידו על
העליונה אלל אס נתאנה לטעון לא:
אונאה זו. משמתינו זו: וסני נמי
כרייתא. כר' נתן רבא. וזלוקח
ומוכר הוה דפליגי: דיקא נמי.
דמתניתין כמוכר נמי ס"ל הכי ומפרש
ללוקח ולא פירש למוכר: לימא רב
דאמר כר' מאיר. דלמר מתנה על'
מה שכתוב בתורה תנאו בטל אפי'
כדכי שבממון: ר' יהודה אומר
כדכי שבממון. כגון שאר וכות
ניתן למחילה והרי מחלה אלל עונה
שהיא כער הגוף לא ניתן למחילה:
מי

עלי אונאה רב אמר ריש לו
ושמואל דאמר כרבי יהודה רצה
וקבל אין לו לחזור והוא
הדין למוכר והני מילי
כדכי שיראה לתגר או
לקרובי בלבו. והני מילי
בבעל הבית המוכר כמלי
תשמישי אבל בעל הבית המוכר דברים לסחורה יש לחן אונאה. רב יהודה אומר אין לתגר אונאה. אמר רב נחמן

(א) [לעיל מט' כ"ג:] (ב) [ישיר
כ"ל' וכו' א' בכרית מנ':
ובפסוק נג. קג. שבעות מ.
מה: חולין פ' עה:
ע: וכו' א' בשאלות,
(ג) [לעיל כ"ג:] (ד) [לעיל כ"ג:]
יהודה] (ה) [לעיל כ"ג:]
(ו) [לעיל כ"ג:] (ז) [לעיל כ"ג:]
(ח) מכות ג' טו' טו' פד,
(ט) קדושין יט' לקמן פד.
מכות טו' כ"ב קט.
(י) [לעיל כ"ג:] (י"א) [לעיל כ"ג:]

תורה אור השלם

1 ובי המקור ממפר
לעמיתך או קנה מיד
עמיתך אל חונג איש את
אחיו: ויקרא כה ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' א טעה אי כ"ל
ואת' ו' נחמק:

גליון הש"ס

גמ' איני יודע מי שנתא.
כימות דף ס ע"ב טו"ז:

לעוי רש"י

ביבדיל"ש. תורה, וצוה,
פס המשמש לחבישה.

רבינו הנגאל

מקח עד כדי שיראהו
לבקיאם ומוכר לעולם
חזרו. ומפשה הרבא
גברא דהוה נקט ורשכי
לזבני וכו' פי' ורשכי
מרגליות. והוהו דהוה
נקט כיפי פי' ורשכי
סרבוטין דינס שוה. רבה
ורב חסדא שניהן שוין
כי זה ששנו בברייתא
שתת קנה ומחזיר אונאה
בלוקח מן התגר אבל
בלוקח מבעל הבית כמלי
ביתו אין לו לקוח
מפני אונאה כלומר אין
יכולו הלוקח לטעון על
בעל הבית שמכר מכלי
תשמישי ולומר לו תן לי
מה שאניתי דאמרי' תן
תשמישתיה דאינשי קרי
עליה ואי לא דהוה היכי
ליה דמי יתירי לא הוה
מזבין להו. מיהא שפינן
מהני דהו עובדי עובדי
דורשכי ועובדי דכיפי
דירעו מקמי דלזבין להו
דאית בהו אונאה וזבנינו
ובתה הכי קפו על המוכר
כעל הלוקח לטעון על
עונתיהו וטענה
ולא דחאסו אלא מפני
שקנו מבעל הבית ולא
יכלו לומר להו דיעיתו
ומחליתי אלא אם יפרש
על שחפץ זה אינו שוה
את הדמים הללו ורצה
וקבל אין לו לחזור והוא
הדין למוכר והני מילי
כדכי שיראה לתגר או
לקרובי בלבו. והני מילי
בבעל הבית המוכר כמלי
תשמישי אבל בעל הבית המוכר דברים לסחורה יש לחן אונאה. רב יהודה אומר אין לתגר אונאה. אמר רב נחמן